

sint exigua, ex quibus singuli quique nascuntur, si congesta essent ex quibus tot homines nati sunt atque nascuntur, et in finem usque nascentur, potuissent lumbis unius hominis contineri. Vis ergo nescio quæ invisibilis et incontractabilis secretis naturalibus insita est, ubi jura propagationis naturalia delitescunt, propter quam vim tamen non utique mendaciter in lumbis illius patris fuisse dicuntur, quotquot ex illo uno potuerunt generationum successibus et multiplicationibus propagari. Non solum autem ibi fuerunt, verumetiam illo sciente et volente decimato, et ipsi sunt decimati neque scientes neque volentes, quoniam nondum extiterant qui scire ac velle potuissent. Hoc porro ideo dixit illius sacræ auctor Epistolæ, ut sacerdotium Christi, quod figurabat sacerdos Melchisedech, qui decimavit Abraham, præponeret Levitico sacerdotio; docens etiam ipsum Levi, qui decimabat fratres suos, hoc est, decimas ab eis accipiebat, decimatum fuisse a Melchisedech in Abraham; quia et ipse in lumbis Abraham erat, quando decimavit eum Melchisedech, id est, ab eo decimas accepit. Ac per hoc Christum, cui dictum est, « Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech¹. » non vult intelligi decimatum; ut Levitico sacerdotio merito præferatur: Melchisedech enim decimavit Abraham, non decimatus est, sicut Levi in Abraham.

Si autem quaeritur, quomodo Christus non fuerit decimatus, cum etiam ipse, quod manifestum est, secundum originem carnis fuerit in lumbis Abraham, quando a Melchisedech pater ille decimatus est; nihil occurrit, nisi quod Maria quidem mater ejus, de qua carnem sumpsit, de carnali concupiscentia parentum nata est; non autem Christum sic ipsa concepit quem non de virili semine, sed de spiritu sancto procreavit. Non ergo pertinuit ad

¹ Psal. cix, 4, et Hebr. iv, 6.

rationem virilis seminis, per quam fuerunt in lumbis Abraham quos in illo decimatos esse sacra Scriptura testatur. Concupiscentia porro carnis, per quam jactus carnalium seminum provocatur, aut nulla in Adam fuit ante peccatum, aut in illo vitiata est per peccatum. Aut enim sine illa poterant et genitalia congruenter moveri, et conjugis gremio semen infundi, si nulla tunc fuit; aut ad nutum voluntatis etiam ipsa servire, si fuit. Nunc autem si talis esset, nunquam caro contra spiritum concupisceret. Aut ergo ipsa vitium est, si nulla fuit ante peccatum; aut ipsa sine dubio est vitiata peccato; et ideo ex illa trahitur originale peccatum. Fuit ergo in Mariæ corpore carnalis materia, unde carnem sumpsit Christus: sed non in ea Christum carnalis concupiscentia seminavit. Unde ille natus est ex carne cum carne, in similitudine tamen carnis peccati, non sicut alii homines in carne peccati: propterea originale peccatum in aliis regeneratione dissolvit, non ipse generatione contraxit. Ideo Adam primus ille, secundus iste; quia sine carnis concupiscentia factus ille, natus est iste: sed ille tantum homo, iste vero et Deus et homo: et ideo ille potuit non peccare, non sicut iste peccare non potuit.

Frustra ergo peccato illius peccata filiorum ejus quamlibet magna et horrenda, vel æquare, vel etiam præferre conaris. Illius natura quanto magis sublimiter stabat, tanto magis graviter concidit. Natura illa talis fuit, ut nec mori posset, si peccare nolisset: natura illa talis fuit, ut in se discordiam carnis, et spiritus non haberet: natura illa talis fuit, ut contra vitia sua nulla certaret; non quod ei cedebat, sed quod in eo nulla erant. Tunc ergo debes peccata posterorum ejus peccato ejus æquare, si talem; tunc vero et majora ea dicere, si meliorem naturam poteris invenire. Natura quippe rationalis quanto est ipsa

superior, tanto ruina ejus peior, et peccatum ejus quanto incredibilius, tanto est damnabilius. Ideo angelus irreparabiliter cecidit, quoniam cui plus datur, plus exigitur ab eo ¹: tanto itaque plus debebat obedientiæ voluntariæ, quanto plus habebat in bonitate naturæ: unde sic punitus est non faciendo quod debuit, ut nec velle jam possit, æternis etiam cruciatibus destinatus. Adam vero in tam multis posteris suis, ut eos ullus numerare non possit, gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum a sempiterno supplicio liberatur, et in se ipso quamvis a sua morte post annorum aliquot millia, quando Christus pro nobis mortuus ad loca mortuorum ², non necessitate, sed potestate descendit, et dolores solvit inferni. Sic enim eum intelligenda est a delicto suo eduxisse sapientia, quia per carnem sanctam unici filii Dei quam progeneravit ³, patrem generis humani, ac sic etiam patrem Christi, qui pro salute hominum factus est homo, ab illis vinculis tunc solutum, non merito suo, sed gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, non inaniter credit Ecclesia. Hoc ergo imputavit in peccatum Deus primo Adæ, unde abstinere illi liberum fuit: sed ipse primus Adam naturæ tam excellentis fuit, quoniam vitiata non fuit, ut peccatum ejus tam longe majus cæterorum peccatis esset, quam longe melior ipse cæteris fuit: unde et poena ejus, quæ peccatum ejus continuo subsecuta est, tam grandis apparuit, ut continuo etiam teneretur necessitate moriendi, cujus erat in potestate non mori: et de loco tantæ felicitatis foras continuo mitteretur, et a ligno vitæ continuo vetaretur. Hoc autem quando factum est, in lumbis ejus erat genus humanum. Unde secundum illa, quæ prælocuti sumus, nimis occulta et multum valentia naturalia jura propaginis, consequens erat, ut qui erant in

¹ Luc. xii, 48. — ² Act. ii, 24. — ³ Sap. x, 2.

in lumbis ejus per concupiscentiam carnis venturi in hoc sæculum, simul damnarentur; sicut consequens erat, ut qui eo jure propaginis et ratione seminis erant in lumbis Abrahæ, simul decimarentur. Omnes itaque filii Adæ in illo aspersi sunt contagione peccati et mortis conditione devincti. Ac per hoc quamvis sint parvuli, et bonum quidquam vel malum non agant voluntate; tamen quia induti sunt illo, qui voluntate peccavit, trahunt ab illo peccati reatum, mortisque supplicium; sicut parvuli qui Christo induuntur, quamvis nihil fecerint sua voluntate, sumunt ab illo participationem justitiæ, et vitæ præmium sempiternæ. Ita forma futuri a contrario Christus ostenditur, propter quod ait idem Apostolus: « Sicut » induimus imaginem terreni, induamus et imaginem ejus qui de cælo est ¹. » Quæ cum ita sint, ille dicat, peccato et morte primi Adam non indui qui nascuntur, quisquis dicere audeat, justitia et vita Adam secundi non indui qui renascuntur: quamvis nec illi peccatum fecerint unde liberum est abstinere nec isti justitiam quam liberum est facere.

XXIII. JUL. Illud ergo peccatum, quod ipsum hominem in paradiso in pejus mutavit, qui multo est grandius quam judicare nos possumus, ab omni nascente trahitur ². « Quis tibi dixit quoniam peccatum Adæ multo fuerit grandius quam Caïn? multo etiam quam Sodomitarum? multo postremo immanius quam tuum atque Manichæi? Certe in historia nulla istius vanitatis invenitur occasio. Jussum fuerat, ut edulio unius arboris abstineret: rudis, imperitus, incautus, sine experimento timoris, sine exemplo justitiæ, suggestu mulieris usurpavit escam, cujus illexerat et suavitas et venustas. Vide hic transgressionem fuisse mandati. Admissa est prævaricatio una de cæteris,

¹ 1 Cor. xv, 49. — ² August. lib. 2. de Nupt. et Conc. c. 34.

quas diversis temporibus peccantium studia perpetrarunt : non fuit amplius, quam cum populus Israël interdictis utebatur animalibus. Causa enim peccati haud in qualitate pomi erat, sed in transgressione mandati. Quid ergo tale fecit Adam, ut peccatum ejus extitisse supra æstimationem hominum crimineris? Nisi forte et hoc secundum mysteria Manichæi, qui a decerptione pomorum et omnium nascentium manus cohibet, ne partem Dei sui laceret, quam corticibus et graminibus opinatur inclusam, tu quoque Adam graviter deliquisse, quia cum esu pomi, Dei tui substantiam laceraverit, arbitraris. O furorem! » Quia multo est grandius illud peccatum, quam judicare nos possumus, ab omni, inquit, nascente trahitur. « Majus ergo fuit crimen pomum edere, cum non liceret, quam sanctum Abel parricidali livore confodere, quam hospitem in Sodomis et sexuum jura violare, quam filios suos jam sub lege dæmoniis immolare, quam innocentes postremo nullius conscios voluntatis, recens opus Dei, diaboli regno subdere, meritisque conjungere, quam Deum iniquitatis arguere, quam honorabiles nuptias tenebrarum principi deputare, postremo parvulos, quia nascantur per generantium voluptatem, omnibus profanis, omnibus piratis pejores putare? Quod non fingo, sed colligo : tu quippe illud peccatum ita universis criminibus majus grandiusque dixisti, ut nullo possit æqui parari reatu. Hujus autem tam mali magni quod omnibus vitiis præponderat, plenos advenire parvulos asseveras. Bene itaque intelleximus, quod quanto majoris peccati participes sunt, tanto in condemnatione scelestis omnibus præferantur. »

AUG. Propter verba mea, quæ posuisti de libro meo¹, velut refellenda, si posses, ubi dixi. Illud ergo peccatum quod in paradiso ipsum hominem mutavit in pejor quia

¹ Lib. I. de Nupt. c. 34.

multo est grandius quam judicare nos possumus, ab omni nascente trahitur : quæris a me quis mihi dixerit, quod peccatum Adæ multo fuerit grandius quam Cæin, multo etiam quam Sodomitarum. Quod ego quidem non expressi verbis meis, sed ea tu sic intellexisti : ego enim dixi grandius quam judicare nos possumus illud esse peccatum ; non dixi grandius quam Cæin vel Sodomitarum. Prohibiti enim pomi usurpatio, quoniam sic vindicata est, ut natura quæ potestatem non moriendi habebat, haberet moriendi necessitatem, procul dubio judicia cuncta excedit humana. Pomum quippe lege Dei vetitum manducare, leve videretur esse peccatum : sed quanti hoc æstimaverit qui non potest falli, satis apparet granditate supplicii. Cæin vero fratricidæ apparet omnibus immaue peccatum, et scelus esse constat horrendum : quod si ut tu facis, pomo illicite decerpto, per humanum comparetur examen, ridicula comparatio judicabitur ; qui tamen fratricida, quamvis quandoque moriturus, nec morte punitus est, qua solent humanis judiciis talia crimina vindicari. Ait quippe illi Deus, « Operaberis terram, et non adjiciet » virtutem suam dare tibi, gemens et tremens eris super » terram¹. » Et cum ille audiens terram non sibi daturam fructum secundum laborem suum, et super eam cum gemitu et tremore miserum se futurum, magis mortis formidine quateretur, ne quis ei faceret, quod ipse fecerat fratri ; posuit ei Deus signum, ne quisquam eum, cum invenisset, occideret. Hic rursus videtur ingens culpa, et levis pœna : sed hominum judiciis hoc videtur, qui nec mysteria ista cognoscunt, et hominum culpas tam liquido atque integro examine, quam Deus pensare non possunt. Sodomitæ sane igne super illam terram veniente de cœlo, pœna suis factis congruente, sunt consumpti : sed ibi

¹ Gen. IV, 12.

erant et parvuli, te patrono, puri et liberi ab omni contagione peccati, nec tamen justus et misericors Deus tot innocentes imagines suas per Angelorum ministerium, quod ei facillimum fuit, ante rapuit de incendio Sodomorum, aut sicut tribus illis in camino viris, innoxias eis flammis quibus parentes eorum cremabantur, omnipotens præbuit. Ista considera, ista diligenter et pie cogita; et videns in hoc sæculo pusillos cum magnis, pariter talibus miseriis subjacere, quales nullo modo possent in Dei paradiso, si nemo peccasset, existere; agnosce originale peccatum, et justum grave jugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum¹: et noli eos tua defensione amplius aggravare, ægrotis vel mortuis salvatorem et vivificatorem denegans Christum.

Nam si quæris quis mihi dixerit quam magnum peccatum Adam perpetravit, ipse est qui dixit et tibi: sed si habes aures audiendi, audies eum; habebis autem eas, si non illas tuas arbitrio tribuas, sed ab Illo accipias qui dixit, « Dabo eis cor cognoscendi me, et aures audientes². » Quis enim, nisi qui talibus auribus caret, non audit Scripturam sine ulla obscuritate vel ambiguitate dicentem homini primo peccatori, « Terra es, et in terram ibis³? » Ubi evidenter ostenditur, non eum fuisse vel carne moriturum, id est, in terram, unde caro ejus sumpta fuerat, morte ipsius carnis iturum, nisi propter peccatum hoc audire perpetique meruisset, unde postea dixi Apostolus, « Corpus quidem mortuum est propter peccatum⁴. » Quis non audiat, nisi qui tales aures non habet, dicentem Deum de ipso Adam, « Ne aliquando extendat manum suam, et sumat de ligno vitæ et edat, et vivat in æternum; et dimisit illum Dominus de paradiso voluptatis? » ubi utique sine labore et dolore ullo viveret in æter-

¹ Eccli. xl. 1. — ² Baruch. ii. 21. — ³ Gen. iii. 19. — ⁴ Rom. viii. 10.

» num¹. » Voluptas quippe illa paradisi, quod necesse fateamini, si Christianum nomen nondum estis obliti, non turpitudinis, sed beatitudinis cogitanda est. Hæc ergo poena, quam meruit Adam, ne viveret in æternum, et ideo dimissus est de loco tantæ beatitudinis, ubi si esset, neque peccasset, procul dubio viveret in æternum quam magna poena est, tam magnum debemus intelligere peccatum, quod ea poena dignum fuerat vindicari. Quid igitur agis, obsecro te, cum peccatum Adæ tanta extenuare conaris instantia, nisi Deum arguis immanis horrendæ quæ sævitiæ, qui hoc tanta, non dico severitate, sed crudelitate punivit? Quod de Deo si nefas est sentire, cur non quantitatem culpæ, de qua homines judicare non possunt, judicante judice incomparabiliter justo de poenæ granditate metiris, et tuam linguam a sacrilega loquacitate compescis?

Ego autem iniquitatis non arguo Deum, cujus dico justum jugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum¹: sed tu potius iniquum facis Deum, qui putas eos hoc perpeti sine ullo merito qualiscumque peccati. Nec propter opus quod fecit Deus, sed propter vitium quod in sevit inimicus, eos sub eodem inimico esse dico, qui ex primo homine nascuntur, si in secundo non renascuntur. In quibus tu Ecclesiam catholicam criminæ majestatis accusas, si ut dicis, non eruuntur de potestate tenebrarum, cum baptizantur parvuli, et illa priusquam baptizentur exorcizat et exsufflat tot imagines Dei. Nec honorabiles nuptias deuto principi tenebrarum, quas purgo ab omni noxa libidinis, si ea bene utuntur intentione propaginis. Tu vero malum quo caro concupiscit adversus spiritum, constituere in paradiso non perhorrescis, hoc est, in loco tantæ pacis, tantæ quietis, tantæ honestatis, tantæ felicitatis. Nec parvulos in habentes nisi

¹ Gen. iii. 22, 23. — ² Eccli. xl. 1.

originale peccatum, omnibus flagitiosis et sceleratis, ut calumniaris judico esse peiores. Aliud est enim peccato a se commisso gravari; aliud alieni quamlibet magni contagione respergi. Propter quod parvuli ad remissionem peccatorum, sicut ait Pœnus, pœna vestra, Cyprianus, hoc ipso facilius accedunt¹, quod eis remittuntur non propria, sed aliena peccata. Tu autem, cum parvulos, non solum, quod et nos dicimus, nullum ex propria voluntate fecisse, verumetiam nullum dicis ex origine traxisse peccatum, injustum procul dubio facis Deum, quod tibi jam sæpe dictum, sæpiusque dicendum est, qui eis imposuit grave jugum a die exitus de ventre matris illorum². Sane ut intelligas quomodo parvuli ex Adam nati, et participatione peccati illius hominis obligentur, et tamen ipsius reatui non æquentur, attende Christum, quem legisti esse formam futuri³; et vide quemadmodum parvuli in illo renati, et ejus participes justitiæ fiant, et ejus meritis non audeas eos comparare. Tu quoque in hujus operis tui libro secundo, in Adam peccati formam, quia prior peccavit Eva⁴, non primam dixisti esse, sed maximam, sicut in Christo justitiæ formam non primam esse, sed maximam, quia fuerunt justi et ante ipsum: quod a te dictum si oblitus non fuisses, non hic Adæ peccatum extenuares, in quo maximam formam peccati extitisse confessus es.

XXIV. JUL. « Sed cur tibi de inimicitis innocentiae commoveatur invidia, cum petulantia et rabies oris obscœni nec divinitatis honore frenetur? Accusas enim parvulos, sed cum Deo; incessis innocentiam, sed cum æquitatis injuria; inficiaris veritati, sed cum ejus criminatione quem Deum tuum fateris. Ac per hoc, etsi nos

¹ Cyp. ep. 64. ad Fidum. — ² Eccli. xl, 1. — ³ Rom. v, 4. — ⁴ Supra lib. 2. n. 189 et 190.

OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. VI. 509
deficeremus rationis auxilio; abunde tamen tradux peccati assertorum suorum deformitate corrueret. »

AUG. Tua conviciosa loquacitas rabiem mihi objecit oris obscœni: numquid ergo sum defensor laudatorque libidinis? Numquid ergo ausus sum concupiscentiam carnis, qua caro concupiscit adversus spiritum, paradisi etiam possessione ditare? In quem locum tanti decoris et pacis, simul introduxisti aut bellum, quo ad peccandum impellenti laudabiliter repugnatur, aut dedecus, quo turpiter ei ceditur. Cur ergo tam contumeliose insurgis in me, nec respicis te? Nam ego non accuso Deum; sed tu, qui dicis parvulos nullum ex origine trahere peccatum, quibus ille imposuit grave jugum. Nec incesso innocentiam cum æquitatis injuria: sed tu æquitati facis injuriam, qui tantam dicis habere parvulos innocentiam; quos tamen, si quod ipse sapis, verum esse sciret, gravi jugo æquitas non puniret. Nec inficior veritati, nec Deum criminor; sed tu potius. Verum enim dixit Apostolus, « Corpus mortuum est propter peccatum¹: » quod tu negas. Deum vero quomodo non criminaris, cui miseras, quas negare non potes, imputas parvulorum, nullum habentium miseria dignum originale peccatum? Ac per hoc conclusio tua, quæ deformitatem nobis ingerit, nullius rationis sequitur veritatem.

XXV. JUL. « Verum quid nos tam obstipe veritatis solius rationem sequendam putamus; cum inimicorum nostrorum phalanx ipsis innitatur rerum periculis, et insurgat in nos ærumnarum munita suffragiis? Vult quippe pudore coëuntis, dolore parientis, sudore laborantis, transmissionem culparum et pœnarum in semina comprobare, ut his videlicet signis, difficilium partuum, agrorum sudantium, et dumosorum novalium, crimen

¹ Rom. viii, 10.

naturale credatur, cuius merito per tot incommoda genus exerceatur humanum: quod quidam per Adæ peccatum, mortale opinantur effectum. Ideo autem dixi, quidam, quia princeps eorum Augustinus hoc quidem erubuit dicere. Denique scribit ad Marcellinum, mortalem Adam factum videri: sed elegantia solita subdit, mortem stipendium iniquitatis fuisse: et quem fatetur mortaliter institutum secundum naturam, mori non potuisse pronuntiat. Illæ ergo adversus nos, quæ leguntur in Genesi, sententiæ proferri solent, quibus Adam atque Eva vexantur, de quibus disserendi jam est tempus. « Dixit, inquit, Dominus Deus serpenti, Quia fecisti » hoc, maledictus tu ab omnibus pecoribus, et ab omnibus bestiis quæ eunt super terram; super pectus et » ventrem ambulabis, et terram manducabis omnibus » diebus vitæ tuæ, et inimicitias ponam inter te et mulierem, et inter semen tuum et semen ejus. Ipsa tuum » captabit caput, et tu illius captabis calcaneum. Mulieri » vero dixit, Multiplicans multiplicabo tristitias tuas et » gemitum tuum, in tristitia paries filios, et ad virum » tuum conversio tua, et ipse tui dominabitur. Adæ autem dixit, Quoniam audisti vocem mulieris tuæ, et » manducasti de ligno, de quo præceperam tibi de eo solo » ne manducares ex eo, maledicta terra in operibus tuis; » in tristitia manducabis eam omnibus diebus vitæ tuæ, » spinas et tribulos edet tibi, et edes scœnum agri tui: in » sudore faciei tuæ edes panem tuum, donec convertaris » in terram de qua sumptus es, quoniam terra es, et in » terram ibis¹. » Has ergo sententias ad testimonium ingenitæ iniquitatis assumitis, concionamini que non fuisse in pariendo foeminas dolituras, nisi ad eas cum peccato Evæ foecunditatis illius ærumna transisset. Ipsum ergo

¹ Gen. III, 14.

supplicium vultis esse peccati indicium, ut quod prima foeminarum meruit per delictum, nulla quoque sine eadem credatur iniquitate sentire. Non enim esset, inquitis, dolor in pariente, nisi in nascente esset peccatum. His ergo quam attonitus occurram, aut facile metior? tantum enim stimulorum admovit in hoc loco vestra opinio, ut vix digner ad certationem moveri; plura quippe in his objectionibus intelligentiæ sunt peccata quam syllabæ. »

AUG. Ærumnas generis humani quamlibet dicax et facetus irrideas, vel irridere te fingas, ipsæ te in angustias has impulerunt, ut paradysum Dei, etiamsi nemo peccasset, ærumnosum futurum fuisse affirmare cogaris: quod si verecundatus nolueris facere, ut facias tuo dogmate urgeberis; quod dogma nisi correctus abjeceris, istas prementes et in horrendum præcipitium contrudentes angustias non effugies. Quæritur enim a te, has ærumnas, quas et in majoribus et in parvulis esse conspicimus; unde existimes emanare? Respondes ex tuo dogmate, humanum genus sic esse ab exordio sui divinitus institutum. Referturque responsioni tuæ, Ergo et in paradiso futuræ fuerant, si nullum ibi peccatum esset exortum. Hic tu aut præceps ibis, aut dogma mutabis, aut fronte perditus, aut mente correctus. Aut enim ærumnosa vita locum famosissimæ felicitatis implebis, et non invenies oculos quibus qualescumque aspicere audeas Christianos; aut in abrupta horribiliora dejectus, alienæ malæ naturæ nobisque permixtæ has ærumnas hominis imputabis, et Manichæi tartarea profunditatesorbeberis: aut de natura vitiata hanc ærumnarum poenam iudicio Dei punientis existere confiteberis, et in auram catholicam respirabis.

Quin etiam dicis, quod « Quidam genus humanum

per Adæ peccatum mortale opinantur effectum : et addis, ideo te dixisse, quidam, quia ego princeps eorum hoc erubuerint dicere; sed ad Marcellinum scripserim mortalem Adam factum videri. Qui hæc tua et illa mea legerunt vel legunt, si Pelagiani non sunt, profecto vident, quemadmodum lingua tua amplexa sit dolositatem¹. Nunquam enim ego sensi, nunquam omnino dixi sicut vos dicitis, mortalem Adam factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Hæc prorsus verba objecta sunt Coelestio in episcopali iudicio Carthaginensi². Hæc objecta sunt et Pelagio in episcopali iudicio Palæstino. Hæc quippe de hac re inter nos et vos vertitur quaestio, utrum Adam, sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Nam quis ignorat, quia secundum definitionem, qua immortalis dicitur ille qui non potest mori, mortalis autem qui potest mori, Adam potuit mori, quia potuit peccare; et ideo mori merito culpæ, non necessitate naturæ? Secundum illam vero definitionem, qua et ille immortalis dicitur cujus est in potestate non mori, quis neget Adam esse conditum hujus potestatis? Quoniam qui habebat potestatem nunquam peccandi, profecto habebat potestatem nunquam moriendi. Illud ergo est quod contra vos dicitur, hoc dogma vestrum, quo putatis Adam, sive peccaret, sive non peccaret, fuisse moriturum, omnino esse falsissimum. Quæ cum ita sint, quo pacto ego dicerem, quod me dixisse mentiris, Adam secundum naturam mortaliter institutum, quasi urgeretur necessitate moriendi; cum in mortem nisi propter peccandum non posset urgeri? aut quomodo eum mori non potuisse pronuntio, cum esse mortuum sciam; et utique si mori non potuisset, mor-

¹ Psal. XLIX, 19. — ² Vide lib. de Peccato Orig. c. 3 et 4, et lib. de Gestis Pelag. c. 11 et 35.

tuus non esset? Sed plane illum non mori potuisse pronuntio. Aliud est autem non posse mori, aliud posse non mori; illud majoris est immortalitatis, hoc minoris. Si duo ista discernis, et quod vos de Adam dicitis, et quod nos contra vos dicimus, cernis. Vos enim dicitis, Sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset: nos autem dicimus, Quoad non peccaret, moriturus non esset; et si nunquam peccasset, mortuus non esset.

Deinde commemoras quæ contra vos de Genesi dici soleant; et de dolore parientis, qua pœna prior Eva punita est, dicis aliquid, quod nos dicere vis putari vel putas. Non enim dicimus, non fuisse in pariendo foeminas dolituras, nisi ad eas cum peccato Evæ foecunditatis illius ærumna transisset: cum ad eas non foecunditatis, sed iniquitatis ærumna transierit. Etsi enim facta est ærumnosa foecunditas; iniquitas, non foecunditas hoc fecit: ærumna quippe parientis ex iniquitate hominis, foecunditas autem ex Dei benedictione descendit. Aut si ærumnam foecunditatis non sic intelligi voluisti, tanquam eam foecunditas fecerit, sed acceperit; hæc est nostra sententia. Verum nos non dicimus etiam in paradiso parientes foeminas fuisse dolituras: imo inde colligimus hunc dolorem pœnam esse peccati, quia in eo loco non fuisset, ubi non sinerentur manere quicumque peccassent: quod tu refutare non niteris, nisi Dei paradisum, manu fronti opposita et oculis clausis, non solum libidinibus hominum, verumetiam cruciatibus implere cogaris. Sed quid mirum? quando implere vis illum memorabilis felicitatis locum etiam mortibus hominum, quarum sine aliquo corporis cruciatu, vel nulla, vel pene nulla contingit. Et cum hæc portenta te dicere tuum dogma compellat; eos, qui hæc absit ut dicant, quia illud potius antiquitus Ecclesiæ Dei traditum tenent,

unde dictum est, « A muliere initium factum est peccati, » et propter illam morimur omnes¹; » audes insuper irridere, eorumque me principem insultanter appellas contra scientiam et conscientiam tuam. Nullo modo namque ignoras, quot et quanti in Ecclesia docti Ecclesiaeque doctores ante nos dixerint, sic naturam hominis divinitus institutam, ut si non peccasset, moriturus non esset. Horum ergo quomodo princeps vocor, quos non duco, sed sequor? Te autem non dico esse principem eorum quiasserunt sic Adam mortalem factum, ut sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset, atque ita paradysum sanctae voluptatis, ubi tanta requies animae et corporis erat, morientium cruciatibus, mortuorum funeribus, lugentium mœroribus implere conantur. Non es tu eorum princeps: Pelagius et Coelestius, qui priores ista dixerunt, tenent hujus nefandi dogmatis principatum; quos utinam, sicut non ducis, ita nec sequeris.

XXVI. JUL. « Hoc enim ipsum quam insanum est, quod dicitis, primo dolorem pariendi comitem esse peccati, cum ita perspicue ad sexuum conditionem magis, quam ad criminum respiciat ultionem, ut omnia animalia nullo maculata peccato, hos angores, hos gemitus in parturitione patiantur? Per quod apparet, argumentum non esse peccati, quod inveniri etiam sine peccato potest. Deinde promoventes affertis aliud, multo ineptissimum. Non doleret, inquis, foemina, nisi esset criminum particeps. Verum illico subditis: Sed hoc peccatum, propter quod dolet mulier, non in pariente, cæterum in nascente deprehenditur. Nam ideo et baptizatae mulieres, liberae, ais, agitant a peccato; sed pro filiorum iniquitate, quos edunt, foecunditatis suae difficultatibus affliguntur. Qua opinione tradux peccati non jam a matre decurrit in so-

¹ Eccli. xxiv, 32.

bolem, sed in parentes a nascente refunditur. Nam si ideo mulier baptizata sentit dolores, quia iniquitates inveniuntur in parvulo; supina incipit tradux esse non prona. At non ideo cruciatur, quia iniquitatem filius habet: sed ideo quia eam secum ipsa, cum nasceretur, advexerat. Verum hoc malum sublatum ab ea per gratiam dixeras: si ergo peccato dolor parturientis adhærebat, amotio peccati cruciatui parturitionum debuit mederi. Aut si cruciatus hic sine iniquitate esse non potest, qui tamen post baptismum in foeminis invenitur; iniquitas quoque eis non est dempta per gratiam, et evluit pompa baptismatis. Si autem in his mysteriis ea quam nos credimus, non vos fingitis, fuit virtus et veritas, sublatumque est omne peccatum, remanet dolor tamen, qui partus difficultate generatur; manifestum est illum gemitum naturae indicem esse, non culpæ; quem te quoque annuente patiuntur, quas a Manichæorum peccato liberatas fateris.

» Porro id exemplis rerum solis apparuit: si vero inspiciamus et ipsius verba sententiæ, ne illa vestras nebulas splendidiore fulgore solis radiis dissolvat. Non est quippe dictum ad mulierem: Orientur in te dolores, aut generabo tibi gemitus; ut post culpam sensus eorum institui viderentur: sed, « Multiplicans, inquit, multiplicabo tristitias tuas². » Ostendit jam esse in naturali ratione, quod se in peccatrice persona non condere, sed multiplicare promittit. Nunquam quippe multiplicantur nisi extantia: cæterum antequam sint, fieri quidem proprie, augeri autem præpropere nuncupantur. Denique ne hoc nostrum magis, quam ipsius veritatis esse videatur, hic in cunctis animantibus verborum refertur ordo servatus. De homine quoque priusquam fieret: « Faciamus, » inquit Deus, hominem ad imaginem et similitudinem

¹ *Supple*, inquis. — ² Gen. iii, 16.